

Utópia a mai múzeumi kiállításokról

Sajnálatos, hogy a sors nem adta meg nekem azt a lehetőséget, hogy a múzeumban tovább dolgozhassak. Így nem érhettem meg azt a fordulatot, mely a patinás intézmény kapuit szélesre tárta az érdeklődő nagyközönség előtt. A muzeológusok olykor még éjjel is, élőszóval, szakszerűen és vidáman vezetik teremről-teremre a népet, vagy az óvodások közé kuporodva homokból sütnék-főznek nekik népi ételeket, s maguk hajtogatta papírcsákóban, kenderkóc bajusszal verseket idézve, dalokat dúdolva nevetgélnek önfeledten. Csak néhány dolgot említettem, hisz én át sem látom múltunk felidézési módjának számtalan számát, az élmény- és korszerű tudományos ismeretterjesztés modern módozatait. Hajdanában, az én időmben még egészen másként muzeológoskodtunk. Ám ne vegyék szerénytelenségnek, ha néhány megjegyzésre ragadtatom magamat. Néha jó az öreg a háznál.

ÉLETSZERŰBB MÚLTAT!

Ha ma valaki betéved a múzeumok kiállításaira, részt vesz a hagyományőrző egyesületek fesztiváljain, bemutatóin, falu napokon, nosztalgia rendezvényeken, ahol eredetit és hivatásosokat megszégyenítő tudással, felkészültséggel rendelkező mesterek, művészek idézik fel az egykor voltát, annak azt kell hinnie, hogy valamikor vagy a közel múltban az élet fenéig tejfel volt. Az év csak ünnepekből állt.

A fehérnép kikeményített patyolat fehér ruhában díszelgett, akár menyasszony volt, akár templomba ment, akár tengerit tört, disznót etetett, markot szedett vagy krumplit vájt. A férfinép csikorgóval ellátott, bogár fekete csizmáján a legrondább őszi időben egy pöttynyi sár sem éktelenkedett, sarkantyúja bele nem akadt kaszálás közben a gazba. Az öregek birkatest mellett borozgattak az ámbituson és mesélgettek unokáiknak, akik hatalmas frissen sült tejfeles-kapros lángost majszoltak öreganyjuk ölében. A kert felől a gyümölcsöt szedő eladó lányok pentaton dalai ereszkednek fülünkbe, amit a lószőrfaragó csendes kopácsolása kísér. Sehol egy csorba edény, egy elkopott ásó, egy faragatlan eszköz, egy foltozott száradó ruhadarab, egy fehér-fekete tyúkszar, vagy tehén pottyantotta tányéракna, elhullajtott szalmaszál.

Igaz is.

Mert kit is érdekelne egy hajítófa, mikor ott a megmunkált, virágozott, kígyófejes pásztorbot? Kit az átizzadt, kopott dísz nélküli ing, amikor a menyasszony hímezte kikeményített jegying is megvan még? Kit a víz, mikor bor is van?

Pedig ez nincs így jól, mert nem igaz. A festőművész a fényt csak az árnyékkal együtt tudja megfesteni. Pihenni csak akkor tudunk, ha korábban elfáradtunk. A zenéhez a csend is hozzátartozik. A csendhez a zaj. A különleges ételt csak akkor értékeljük igazán, ha ritkán, ünnepeken kerül az asztalra. A töltött káposztát és a paprikás csirkét is meg lehet unni, ha közben nem eszünk tökfőzeléket, mákos gubát vagy lepcsánkát. Igazi étrendet csak együtt alkotnak. S együtt kell megjelennie a köznapoknak és az ünnepeknek, az élet egészének a kiállításokon, fesztiválokon is, persze tudatos múzeumi keverési arányban, s nem eltorzítva, túlhangsúlyozva egyik vagy másik oldalt. A valóságot a kiállítás nyelvére kell lefordítani, hogy az igazat, s ne a valódit kapja a közönség. Persze kiemelni, egy témát hangsúlyozni nem csak lehet, de muszáj is.

Ma divattá terebélyesült egy irány, amit retro névvel illetnek s a közelmúlt világát idézi meg. Nagyszüleink, kisgyerekkorunk tárgyai, olvasmányai, stílusa, felfogása elevenedik meg, ad jelenünk számára bizonyos, múltunk irányába való kiterjedést, háttérrel, úgymond történeti távlatot, kelt bennünk nosztalgiaaként megjelenő életérzést.

Egész életemben a társadalommal foglalkoztam. Gondolom, ha múzeumban dolgoznék, akkor a társadalmi kérdések ma én is megkísérelném retro felfogásban megeleveníteni az egykori társadalmat. S talán úgy, ahogyan a paraszti világot szokás manapság: csak az egyik oldalt kiemelve. De most nem a fényt, hanem az árnyékot favorizálnám. Akkor ugyanis számomra hétköznapi volt több, nem az ünnepből. A bizonytalanság, a rossz érzés volt a jellemzőbb mind az egyének, mind a társadalom egészének életében. Tekintve a jelen nehéz gazdasági viszonyait ez a múzeumnak is olcsóbb lenne. Igazodnánk a mához is. Nem feledkeznénk meg az élményszerűségről sem, arról a modern muzeológiai módszerről sem, aminek lényege, hogy tevékeny részese legyen a látogató a kiállításnak. Mintegy átélje, megélje a dolgokat.

Íme hevenyészett összefoglalása a négy teremben rendezett

KOLLEKTIVIZÁLÁS BESENYSZÖGÖN

Utópia a mai múzeumi kiállításokról

Írta: Szabó László

2011. május 11. szerda, 23:05 - Módosítás: 2011. július 21. csütörtök, 05:57

című nagysikerű és különös élményt adó retro kiállításunknak.

Első terem:

A Községi Tanács előtti tér. Nemzeti színű és vörös zászlóerdő. Kerékpárok küllői közé hasonló színű krepp szalagok fűzve. Hangszóróból harsogó zene:

Már termelnek újra a gyáarak,

A gépben feszít az erő....

Zúgnak a gépek az öntödében,

Dallamra cseng-bong minden hang...

Nem egyedül jöttem,

Vonat hozott engem!

Aratási búzakoszorúmat,

Sej, Rákosinak hoztam Pestre.

Az épület homlokzatán óriási képek:

- LENIN, RÁKOSI, SZTÁLIN
- Jelmondatok a házakra, kerítésre festve:
- EGY A JELSZÓNK TARTÓS BÉKE!
- ÉLJEN A NAGY SZOVJETUNIÓ!
- MUNKÁRA, HARCRA KÉSZ!
- DOLGOZÓ PARASZTOK VÁRA SZÖVETKEZET!

Második terem:

Bent egy barna íróasztal, mögötte három férfi. Szilvakék ruha, vörös hosszú nyakkendő, gojzer varrásos cipő, előttük aktatáska, papírok, tintásüveg, mártogatós toll, szemben velük tonett szék üresen. Több hasonló jobb és baloldalt két oldalra nyíló ajtó mellett.

A múzeumi látogatók egyenként lépnek a terembe. Köszönés a hangszóróból:

SZABADSÁG ELVTÁRS! HA BELÉP, A SZÖVETKEZETBE ÍRJA ALÁ AZ ÍVET ÉS ÜLJÖN BAL OLDALRA, A SZÉKRE! HA NEM, AKKOR JOBB OLDALRA. MAJD SZÓLÍTJUK!

A látogató tetszése szerint teheti, amit akar. Ha leültek, pár pillanat múlva az aláírónak gratulálnak és behívják a bal oldali ajtó mögé, ahonnan vidám zene, pohárcsengés hallik ajtónyitás közben. A másik ott marad ülve, várakozva, miközben többször megkérdik, nem írja-e mégis alá. Ha nem, akár két napig is ott ülhet, várhat étlen-szomjan. Ha mégis aláír, behívják a baloldali szobába. Ha méltatlankodik, de nem ír alá, néha behívják jobbra.

Harmadik (bal oldali) terem:

Farsangi multsághoz berendezett terem lápionokkal, cigány zenészekkel, szalon zenekarral, népi együttesek, terített asztal, sör, virsli, pogácsa. Ittas emberek, mulatozók, ki- és becsípett nők. Belépéskor nagy pohár pálinkával fogadják, gratulálnak neki, kínálják, megtáncoltatják, elhúzzák a nótáját...

Negyedik (jobb oldali) terem:

Dekoráció nélküli csaknem üres szoba egy kényelmes bőrfotellel, mellette kis asztalkával, egy fapriccsal, néhány vödörrel. A látogatót két markos ember fogadja, az egyik, amint belép két oldalról hatalmas pofont ad neki, a másik, mikor megtántorodik, elgáncsolja, majd a földön, vesén rúgja. A hangszóróból piszkoskulákozzák, lefasisztázzák. Gumibotozzák, hasba rugdalják, a priccsre dobják amikor elájul és vízzel locsolják. Az ujjait az ajtósarokkal töretgetik, majd tollat adnak kezébe, hogy gondolja meg, aláír-e addig, míg vannak ujjai... Ha nem tovább, forró vízzel locsolgatják, megtáncoltatják, gumibottal elhúzzák a nótáját...

Az udvaron a két utolsó teremnél egy-egy mentőautó posztol, hogy összeszedje a sérült, retrótól megcsömörlött látogatókat: balról a részegeket, jobbról a sérülteket.